

Hea õpetaja!

Projekti Targalt internetis raames koostasid õpetajad Birgy Lorenz ja Kärt Käesel Pelgulinna Gümnaasiumist tunnikavad, mida on lihtne kasutada internetiturvalisusest rääkimiseks põhikoolis. Tekste toimetab Ilvi Pere Tiigrihüppe Sihtasutusest.

Loodame, et leiate siit palju kasulikku materjali ning läbi meie ühise töö paranevad õpilaste teadmised turvalisest interneti- ja arvutikasutusest. Kõik projekti käigus loodud materjalid leiate ka www.targaltinternetis.ee ning www.koolielu.ee.

Turvalist õppeaastat!

Ilvi Pere

Tunni teema: Privaatsus võrgustikes

Aeg: 45 – 90 minutit

Õpilaste vanus: 5.-8. klass

Teema ülevaade

Klõps ja purgis! Tänapäeval on jäädvustamine imelihtne ja käepärane, sest peale fotokaamera saab seda teha arvuti veebikaameraga ja mobiiltelefoniga. Ka on digitaalsed fotoaparaadid muutunud odavamaks ja kättesaadavamaks igas vanuses lastele-noortele. Väga kerge on tehtu üles laadida ka interneti. See, mis kord interneti üles laetud, muutub avalikuks ja seda ei ole võimalik sealt enam eemaldada. Suhtlusvõrgustikud lubavad, et sinu pildid on nähtavad ainult sõpradele. Tegelikult saab huviline su pildid kätte sinu sõprade käest, kes on need alla laadinud.

Igal inimesel on õigus heaolule, privaatsusele ja turvalisusele. Kui oleme pidevalt inimestele nähtavad nagu filmi „Truman Show“ peategelane, kes veetis terve elu salakaamerate vaateväljas ise seda teadmata, siis võib see tekitada stressi ning ebamugavust. Meil ei ole õigust vastu tahtmist kedagi pildistada ega filmida ja samamoodi ei või seda teised teha meiega. Enne pildistamist või kellestki video tegemist küsi luba. Ole valmis selleks, et pildistatav võib keelduda, milleks tal on ka õigus. Lapse (kuni 18- eluaastani) jäädvustamiseks peab loa andma lapsevanem, kuid loeb ka nende endi arvamus.

Tihti avastavad noored, et internetis on üleval pildid või videod, mis neid häirivad või lausa ahistavad. Siis tuleks sellest teada anda teenusepakkujale. Igas suhtlusvõrgustikus (ka YouTube`is jmt) on võimalus pildi ja video kohta esitada „raport“ ehk siis anda teada, et see ei tohiks seal üleval olla. Üldjuhul - kui soov on õigustatud ja rikub inimese õigusi, siis see sealt ka eemaldatakse. Meeles tuleb pidada, et pilt või video ei kao internetist täielikult- arvatavasti on keegi jõudnud sellest juba koopia teha. Vähemalt ei ole ta võõrastele enam leitav ja nähtav ning jäädvustust ei tohi ilma autori loata levitada. Kui oled ise pildi autor, siis saab levitamist ohjeldada autorikaitseaduse abil.

Vahel tundub mõni pilt / filmilõik algul tore (vähemalt sulle endale arvates – seksika, väljakutsuva, julge, huvitava, jabura) ja laed selle üles. Alguses on kõikidel huvitav või naljakas, kuid enamasti tuleb „pill pika ilu peale“. Võõras inimene, kes sind ei tunne, ei saa alati naljast aru ja arvab, et sa oledki selline nagu videos või pildil. Kas seda on vaja? Internet jõuab peaaegu kõikjale ning seda jäädvustust satuvad vaatama sinu õpetajad, vanemad, sugulased, tulevased tööandjad, kahtlased tüübid kaugetelt maadelt (kes hakkavad sulle tarbetut tähelepanu osutama, ahistama) jne.

Eesmärk:

- Õpilased mõistavad privaatsuse küsimust ning enda õigust pildistamisest ja video tegemisest keelduda ning kohustust ise teistelt luba küsida
- Õpilane mõistab inimlike hirme seoses interneti privaatsusega ja oskab neist üle saada või vajadusel hirmu maandada
- Õpilane oskab esitada raportit suhtlusõrgustikus, YouTube`is jm piltide ja videote kohta, mis ei ole sobilikud ja muul moel endale abi otsida (näit. veebikonstaabel)

Vajalikud eelteadmised: arusaamine või kogemus pildistamisest, internetti laetavatest pildidest, videotest

Töövahendid õpetajale: arvuti, internet animafilmi näitamiseks. Õpilastele märkmepaberid (kleep-paberid) ja pastakas, vahendid manuaali disainimiseks (paber, viltpliitsid)

Tegevuste kirjeldused	Aeg
Sissejuhatus • Tervitus ja sissejuhatus. Kas tead kedagi, kes teab kedagi, kes on näinud internetis enda kohta pilti-videot, mis teda häirib ja mille tegemiseks ei ole ta luba andnud? On üldse kedagi, kes EI OLE sellega kokku puutunud? • Tutvusta õpilastele, et täna luuakse manuaal (juhend, soovitus) koolis pildistamiseks ja videote tegemiseks	3 minutit
Teemad ja ülesanded ✓ Vaadake videot veebilehelt www.sheeplive.eu „Kasukata“ http://et.sheeplive.eu/fairytales/kasukata ✓ Arutlege klassiga, mis videos toimus ja kuidas sellist asja vältida. ✓ Õpetaja tutvustab põgusalt privaatsuse teemat, kasutades teema ülevaates välja toodud pidepunkte.	8 minutit
Iseseisev töö, kokkuvõtte klassiga ✓ Õpetaja jagab õpilastele märkmepaberid. Ülesanne: mõtiskle selle üle, mis võiks olla noore inimese suurim kartus, hirm või mure seoses pildistamise ja video tegemisega ning nende levitamisega internetis. Vajadusel aruta seda pinginaabriga. Pane sulle kõige tähtsam neist märkmepaberile kirja. ✓ Õpetaja kogub märkmed ühele suurele paberile ja koos klassiga tõstetakse sarnased mured kokku ja leitakse neile ühine nimetaja. Õpetaja jälgib, kas kõik olulised teemad tõstatakse ja vajadusel pakub teemasid juurde.	5 minutit ?
Rühmatöö	23 minutit

✓ Õpilased jagatakse rühmadeks (4-5 inimest rühmas)✓ Vaadake videot veebilehelt www.sheeplive.eu „Ära tantsi koos huntidega“ http://et.sheeplive.eu/fairytales/ara-tantsi-koos-huntidega ning „Rohitseja“ http://et.sheeplive.eu/fairytales/rohitseja✓ Iga rühm koostab loetelu ettepanekutest, mida teha kui nii on juhtunud või kuidas seda ära hoida.✓ Iga rühm esitab 1-2 mõtet (soovitavalt mittekorduvat)✓ Õpetaja võtab teemad kokku ja koos sõnastatakse klassi 5-6 reeglit/soovitust koolis pildistamiseks ja videote tegemiseks, et selle teemaga seotud muresid ära hoida. Igale rühmale jagatakse töövahendid ja 1 reegel või soovitus.✓ Iga rühm disainib ühe reegli või soovituse ning kõik need kleebitakse kokku. Tekib klassiliikmete pildistamise ja filmimise hea tava juhised	
Hindamine • Õpilaste osalus tunnis, rühmatöö ja arutelude tulemus• Disainitud töö• Kodutöö sooritamine ja soovituste loetelu koostamine klassiga• Anonüümsete näidete toomine igapäevaelust, seoste loomine	3 minutit
Kodune töö • Arutle kodustega või sõpradega väljastpoolt klassi, mida nemad kõige enam kardavad pildistamisel või video tegemisel, mis satub internetti. Kuidas nemad probleemi lahendaksid.• Koostage soovituste loetelu sõpradele: „Mida teha kui on juhtunud?“	3 minut